

Կ Ա Ն Ո Ն Ա Դ Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ք

ՍՐԲԱԶԱՆ ՏԵԱՌՆ

ՅՈՎՍԵՓԱՅ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ԵՐԿԱՅՆԱԲԱԶՈՒԿ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆՑ

ՎԱՍՆ

ՀՈԳԵՒՈՐ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ՆԱԽԶԵՒԱՆԻ.

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ.

Վասն Քահանայից եւ կառավարութեանց նոցին:

Ա.

Քահանայք հասարակութեամբ իւրեանց պարտին հնազանդութիւն ունել առ Սրբազան Առաջնորդս, եւ առ ի նմանե կարգեալ վերակացուսն եւ դատաւորսն հոգեւորս, եւ ընդ միմեանս սիրով եւ բարի քաղաքավարութեամբ վարիլ: Հնազանդ պարտին լինել եւ առաջ քահանայիցն իւրեանց, եւ նոքա սիրով պարտին կառավարել զնոսա՝ առանց նախանձու եւ քարց ազահութեան, եւ այլ այսպիսիք որպէս եւ օրէնն է սիրոյ յամենայն կացութիւնս իւրեանց:

Բ.

Քահանայք պարտին զպաշտօնն իւրեանց եւ զեօքն խորհուրդսն սուրբ եկեղեցւոյ՝ լրութեամբ կատարել քարց ծուլութեան:

Գ.

Քահանայ ոք երբ ծուլանայ զնալ իտես հիւանդաց, յապաշխարութիւն զղջացելոց, իխոստովանութիւն մեղաւորաց, ինշալկումն մահու հիւանդաց, իբաղումն մեռելոց, եւ իմկրտութիւն տնաս տղայոց, եւ յայլ յամենայն հարկաւորութիւնս ժողովրդեան ինարկաւոր ժամանակի, պատճառելով զընկերն եւ կամ զայլ ինչ, դատեսցի. եւ երբ մահ զիպեսցի, լուծցի իկարգէն ըստ հրամանի կանոնաց:

Դ.

Քահանայ ոք՝ որ զխոստովանութիւն ուրուք յայտնեաց իբարկութեան կամ յայլ իրս, լուծցի իքահանայագործութենէ ըստ կանոնաց:

Ե.

Քահանայք յաշխարհական դատաստան մի մտցեն, վկայ ունեք մի լիցին. զոք յերդումն մի տացեն. եւ ինքեանք մի երդուցուն. վեքսիլի, սանարի, բարարի, ընկերագրի, վեքիլիմէյի, առ եւ ծախսի, բղբոց՝ տան, այգւոյ, կամ այլ իրաց եւ ամենայն այսպիսի բղբոց ձեռք մի զիցեն: Վաճառականութիւն մի արացին, եւ նոցա ընկերք մի լինիցին, եւ յայլ ամենայն այսպիսի իրս՝ մի մերձեցին. ապա քե՛ ոչ, դատեսցին, զի ոչ ոք կարէ երկուց տեւանց ծառայել առ Տէրն:

Զ.

Քահանայք զխոստովանորդիս իւրեանց՝ ըստ ժամանակին առանց կտակի մի բողոցուն, եւ զկտակագիրն ամենայն զգուշութեամբ զրեսցեն, երկու եւ երեք վկայիք հաստատեսցեն, եւ կամ հոգեւոր եւ մարմնաւոր դատարանաւ: Ինքեանք այնմ կտակի հոգաբարձու մի լինիցին. այլ վասն հաստատութեան կտակին, ընդ այլ եղելոցն անդ՝ ձեռք զիցեն վասն Աստուծոյ ըստ խնդրոյ կտակարարին:

Է.

Քահանայք զխոստովանորդիս իւրեանց խրատեսցեն ժիր լինել իխոստովանութիւնս եւ առ ամենայն Աստուածաշատութիւնս, եւ զընաւ ծուլացեալսն խրատեսցեն հոգեւոր դատարանաւ:

Ը.

Մի ոք իքահանայից՝ ծածկելով հոգի իւր զգործս մեղաց, առանց խոստովանութեան մատիցէ իՏէրունական խորհրդոյն սպասաւորութիւն, զի մի զբարկութիւնն Աստուծոյ շարժեսցէ իվերայ ինքեան, եւ արտաքս ընկեսցի յԱստուածային հարսանեացն. զի անձն այնպիսի լսելոց է զահաղին բարբառն քե՛ «Հանք զղա արտաքս, եւ կտրեցք ընդ մեջ». զի ոչ հաւատաց քե՛ մարմնոյ եւ արեալ Տեառն սպասաւորէ: Զի երբ Մովսիսի ասացաւ ոչ կոխել մեռեալ մորբովք զտեղին ուր երևեցաւ Աստուած, որքան մեղարժան է՝ լուծանել նախ զմեռելութիւն մեղաց իմենք, եւ ապա յԱստուածայինն մերձեալ խորհուրդ, որ իմաքրութիւն հոգւոց իւրեանց եւ ժողովրդեանն լինիցի, եւ ոչ իդատապարտութիւն:

Թ.

Մի ոք իքահանայից առանց իմանալոյ զխոստովանութիւն ուրուք տացէ զհաղորդութիւն մարմնոյ եւ արեան Տեառն. զի այնպիսին է որ տայ զսրբութիւն շանց, եւ արկանէ զմարգարիտս առաջի խոզից:

Ժ.

Մի ոք իքահանայից պատարագողաց ունելով սխալակութիւն իսրտին յումեքէ, մատիցէ յԱստուածային խորհրդոյն կատարումն, եւ անընդունելի առնիցէ զպատարագն առաջի Աստուծոյ. այլ նախ հաշտեսցի յառաջ քան զմուտն

արեգական, եւ ապա եկեալ մատուցե զպատարագն ըստ վճռոյն Քրիստոսի: Իսկ երէ ոք գտցի իխռովութեան, լուծցեն զնա իպատուոյն:

ԺԱ.

Մի ոք իքանանայից առանց մեծի զգուշութեան կատարեսցէ զսուրբ մկրտութիւնն, եւ մի ընդ Աստուածային բանիցն՝ րանս ծիծաղական եւ կատակերգութիւնս խառնեսցէ. զի մի ինքեանց դատաւարտութեան լիցի այն պատճառ. այլ՝ որպէս զսուրբ պատարագն՝ երկիւղիւ կատարեսցեն: Եւ մի ոք իշխեսցէ, յետ հաց ուտելոյ առնել զմկրտութիւն առողջից մանկանց, բայց յերկիւղէ մահոռ. այլ նախ կատարեսցէ զմկրտութեանն զործ, եւ ապա մատուցէ զպատարագն սուրբ, յորմէ եւ զմկրտեալն հաղորդեցուցցէ. զի Քրիստոս նախ մկրտեցաւ, եւ ապա պատարագեցաւ:

ԺԲ.

Մի ոք իքանանայից ի ժամ Աստուածային խորհրդոյն կատարմանն բարկացի ի վերայ ուրուք բարձր ձայնիւ, եւ կամ անիծանիցէ զոք, եւ կամ առ դեմն ուրուք կատակս արասցէ. զի մի ընդ գայրակղեցուցչացն ընկալցի զդատաստանս:

ԺԳ.

Մի ոք իքանանայից կամ ի ժողովրդոց՝ զեկեղեցւոյ դատաստան առ մարմնական իշխանս դատեսցի, զի մի դատաւարտեսցի յառաքելական կանոնացն. եւ օրէնքն լուծանել հրամայեն իքանանայութենէ որ զայս առնէ:

ԺԴ.

Մի ոք իքանանայից եւ իպաշտօնէից եկեղեցւոյ յառաջ քան զկատարումն սրբոյ պատարագին ճաշեսցեն եւ կամ արբցեն զարաղ եւ զգինի, որպէս տեսաք իմերոսմ ժամանակի. իբրեւ զանժովակալս դատեսցեն զնոսա:

ԺԵ.

Քանանայք եւ սարկաւագունք եւ կամ այլ պաշտօնեայք եկեղեցւոյ, պարտին կարգաւորել զինքեանս եւ զժամասացութիւնն միջակօրէն առնել, ունկնդրութեամբ սկսանողին եւ իրերաց. զի մի բարձր հնչմունք նոցին եւ խառնափնդոր ձայնքն զգուանք լինիցին լսողաց եւ ոչ հնչողութիւնք:

ԺԶ.

Վասն քանանայից անբիւ եւ կանոնք, այլ մեք այնպէս գրեմք. երէ քանանայ ոք ունի զկանոնգիրքն, ընրերցցի եւ զիւր կանոնն զիտացէ. եւ որ ոչ ունի զկանոնգիրքն, բոլ զմաշտոց զիրքն կարդայ, զկարգ քանանայութեանն, եւ զիտացէ զխոստմունս իւր՝ զորս խոստացեալ է պահել յաւուր ձեռնադրութեան իւրոյ, եւ յանձն առնալ կատարեսցէ զխոստմունս իւր:

ԺԷ.

Քանանայք խստութեամբ մի վարեսցին ընդ ժողովրդեանն վասն արդեանց իւրեանց, զորս զրելոց եմք իկանոնս, այլ համեստութեամբ եւ քաղցրութեամբ առցեն զբաժինս իւրեանց:

ԺԸ.

Քանանայից բաժինն ի ժողովրդեանէ եղիցին այսոքիկ. կրտակ խոստմունք, քառասնից, ժամուց, կնքաղրամ, նըշանօրհնէք, պսակղրամ, բաղումեց, ամբիծք, տնօրհնէք, զերեզմանօրհնէք եւ այլն: Բայց մի ոք ըստ հարկի պանանջեսցէ զինս անգին շնորհացն, այլ որ ունին եւ տան սիրով ըստ կարողութեան իւրեանց՝ որպէս զնուէր եկեղեցւոյ՝ ընկալնուցուն, եւ որ աղքատ լինին՝ մի բռնադատեսցեն: Նաեւ զկողոպուտս հասարակ ննջեցելոց. եւ զհասարակ մատաղի երին, մորբին եւ զմական: Իսկ հինգ նաւակատեաց մատաղն ի վանքն եւ կամ յԱռաջնորդարանս պարտի զնալ:

ԺԹ.

Քանանայք իտարուջն երկուս անգամ օրհնեսցեն զտունս հասարակ ամենայն ժողովրդեանն՝ խաչիւ եւ աւետարանաւ ըստ կանոնաց. որպէս եւ հրամայէ առնել, ի ծննդեան, եւ ի շատկի սուրբ Յարութեան Տեառն մեզոյ Յիսուսի Քրիստոսի, եւ նմանապէս իտարուջն երկուս անգամ զգերեզմանս օրհնել հասարակ ամենայն ննջեցելոց՝ ի շատկին եւ ի Սուրբ Խաչին՝ ըստ աւանդութեան սրբոյ եկեղեցւոյ՝ խաչիւ եւ աւետարանաւ, զատ իյայլ պատահելոյն. եւ տուրքն ընդ կամաց տուողին:

Ի.

Խրաքանչիւր քանանայ զտունս ժողովրդեանն իւրոյ միայն օրհնեսցէ. եւ մի լիցի նոցա ձեռնաձգութիւն յայլոց ծուխս. յորոց տգեղութիւն եւ բամբասանք յառաջանայ եւ անպատուութիւն կարգի: Բայց երէ ունիցին ազգականք, ըստ խնդրոյ նոցա գնասցեն: Իսկ երէ այլ բարեկամաց, զկնի աւարտման տունօրհնէքին՝ առանց շուրջառի եւ խաչի, կարող են դատարկ գնալ եւ շնորհաւորել զմնունդն, եւ զՅարութիւնն:

ԻԱ.

Խրաքանչիւր ժողովուրդ՝ ըստ հրամանի առաքելական կանոնացն, պարտի պատուել զքանանայս, եւ ոչ անարգել եւ արհամարհել. քեռս իկարի տգիտացն ոք իցէ: Գիտացէ զի զԱստուած անարգէ. զի Աստուծոյ սպասաւոր է ձեզ ի բարիս: Տես յԱռաքելական կանոնս, ԻԵ գլուխն:

ԻԲ.

Քահանայք մի իշխեսցեն առանց տեսութեան եւ հաւանութեան հարսին եւ փեսային նշան օրհնել . մի գուցէ բռնադատութեամբ ծնողացն իցէ . զի յայսմանէ բազում վրնասք լինին հոգեւոր եւ մարմնաւոր , որպէս եւ տեսաք իմերումս ժամանակի : Նաեւ վերահասու լինիցին յառաջագոյն՝ մի գուցէ ազգականութիւն ունիցին իմէջ իւրեանց : Տես եւ իկանոնս Սահակայ հայրապետին մերոյ :

ԻԳ.

Եւ մինչ հաւանեալ իցեն միմեանց հարսն եւ փեսայն , զկտրիճն հանդերձ նշանօքն առեալ բերցեն իտուն հարսին բարեկամօք , եւ զհարսն եւս հանեալ առաջի նոցա , զմատանիսն երկուցն եղեալ առաջի , օրհնեսցեն քահանայքն , եւ զկնի օրհնութեան փոփոխմամբ մատանեացն տացեն իբերաց , եւ արձակեսցեն խաղաղութեամբ . մինչեւ ի ժամանակս պսակին , այլ մի եւս յաւելցին իտեսանել զիրեարս : Զայսմանէ տես ի Մաշտոցն եւ իկանոնս Սրբոց Հարցն մերոց :

ԻԴ.

Եւ քահանայքն զկնի օրհնութեան նշանին մի եւս իզործածիցեն զգոհնկականն այն սովորութիւն , որ չամիչ կամ շաքար բաժանեն հրաւիրելոցն անդ , այլ յետ օրհնութեան՝ սուրբ խաչն եւ աւետարանն որ ունին ի ձեռին իւրեանց՝ ղնիցեն իմէջ սկուտեղի , եւ ղիցեն ի վերայ սեղանոյն որ անդ պատրաստեալ իցեն . ամենեքեան համբուրեսցեն արքն եւ կանայքն փեսայն եւ հարսն , եւ տուրքն ըստ կամաց ե :

ԻԵ.

Քահանայից պարտաւորութիւնն է՝ որպէս զհարսանիսն , նմանապէս եւ զՍուրբ Մկրտութիւնն խաչիւ եւ խաչվառօք , սարկաւազօք եւ ղպրօք , տանել իտունս երգասացութեամբ ըստ պատշաճին , եւ իտան ըստ պատշաճին աւետարան կարդասցեն . որպէս ունի այս կարգ տեղիս : Եւ մի լիցի այսուհետեւ իմէջ եկեղեցւոջ արաղի ըմպումն , այլ զմկրտեալն տայցեն ի զիրկ կնքանօրն , եւ առեալ զնասցեն ի տունս՝ եւ անդ արբցեն : Զի « տուն իմ , ասաց Տէրն , տուն աղօթից կոչեսցի » :

ԻԶ.

Յորժամ մեկ քահանայ վախճանեսցի , ծուխն նորին Սրբազան Առաջնորդինն է , ում կամի՝ նմա է տալոց : Ընտանիք քահանայինն ո՛չ կարեն սեպհականել զժառանգութիւնն Աստուծոյ , իրեն զմարմնաւոր ժառանգութիւն . բայց միւս ընկեր քահանայքն , յամենայն եկեղեցական արդեանց եւ ժամից պարտին մինչեւ ցլրումն տարւոյն , զբաժինն նորին հանել եւ տալ յետնամնացից հանգուցեալ քահանային :

ԻԷ.

Քահանայից պարտաւորութիւնն է մինչդեռ ո՛չ է հաստատեցեալ համալսարանն , այսինքն ղպրոցն , զմանկունս ինքեանց եւ ժողովրդեանն՝ կրթեսցեն իյուսումն , եւ սնուցեն զնոսա ինաւատս ամբիծս եւ ի վարս անարատս . եւ զորս իտղայոցն տեսցեն ուշիմ զոլ եւ մտացի , նաեւ շնորհաց տէր , որք կարողք իցեն ըստ ժամանակին լինել քահանայ եւ պաշտել զեկեղեցին Աստուծոյ իմաստութեամբ , նոցա առաւել ակնածու լինիցին ուսուցանել , եւ խրատելով եւ յեկեղեցին բերելով միշտ եւ եկեղեցական ուսմանց հետեւեցուցանելով , որպէս զի՝ ըստ ժամանակին եւ սոքա կարիցեն ընկալնուլ զաստիճան քահանայութեան ըստ պիտոյից սուրբ եկեղեցւոյ :

ԻԸ.

Քահանայք մի իշխեսցեն բացառտն եւ մերկաուղոգ ի Սուրբ սեղանն ելանել , եւ կամ զԲրիստոս պատարագել . այլ զբաւեսցեն զուղղունս իւրեանց զօւլպայ կամ չօրասպ՝ զոր չուրքի կոչեն . եւ զվերարկոս իւրեանց լայն եւ ընդ արձակ ունիցին , եւ երկայնութիւնն մինչեւ իկրունկս . եւ զինքեանս միշտ երեսելի եւ փառօք պահեսցեն : Բայց մի իշխեսցեն առանց վերարկուի ի փողոց կամ յեկեղեցի ընթանալ : Եւ այլ ազգ քրիստոնեայքն , յորոց միջի բնակիմք , բոլորքն զարտաքին մաքրութիւնն ղիտեն , որպէս եւ Աստուած զնեքինն : Եւ մի լիցի քահանայից կնդել զհերս զբաւոյն իւրեանց իրեն Թաբարաց , այլ չափաւորապէս , մինչ զի սափրեալ տեղն չերեսիցի : Հոգեւոր դատարանն պարտի զայսոսիկ միշտ կարգաւորել ըստ սովորութեան երկրիս :

ԻԹ.

Երբ Աստուած տացէ շինել զեկեղեցիսն , յիւրաքանչիւր եկեղեցւոջ հարկ է լինել մեկ սարկաւազ , որոյ արդիւնքն է ի պսակէ , իննջեցելոց , իմկրտութենէ , ի տնօրհնեքէ , եւ յայլոց . զի զոր ինչ տան միոյ քահանայի , կիսով չափն պարտին սարկաւազին տալ . զի պաշտօնեայ է յամենայն քահանայագործութիւնս նորին :

Լ.

Յորժամ յատուկ լուսարար լինիցի , նորին արդիւնքն եւս պարտի լինել իմկրտութենէ , ի պսակէ եւ իննջեցելոց , եւ հինգ նաւակատեացն , որպէս վասն ժամակոյցաց , նմանապէս եւ վասն լուսարարին պարտի Աւագ քահանայն ծանուցումն առնել եւ բապախ շրջեցուցանել :

Նուաւստ Յովսէփ Արքեպիսկոպոս Ռուսաց երկրի անկնայն Հայոց ազգին , եւ հիմնադիր նորաշէն քաղաքիս Նախիջեւանայ :